

En markedsmodell med fullkommen konkurranse

Kapittel 3

Joachim Thøgersen

Innledning

- Bytteøkonomi og markedsøkonomi: I en markedsøkonomi (pengeøkonomi) byttes varer indirekte.
- Et marked består av en tilbudsside og en etterspørselsside.
- Vi skal nå se på den enkleste markedsformen i økonomisk teori.
- Markedsformen er likevel nyttig:
 - Selvstendig analyseapparat.
 - Kan utvides langs mange dimensjoner.
 - Er samfunnsøkonomisk effektiv (hva som menes med dette skal vi bruke en del tid på senere).
 - Er en referansemodell som andre modeller og resultater kan sammenlignes mot.

Bakgrunn

- Store deler av kurset vil handle om teorien bak denne modellen. MERK at oppbyggingen gir oss flere selvstendige modeller som er nyttige for økonomiske analyser.
- Modellen går langt tilbake. Adam Smith (1776) → Nyklassikerne og John Stuart Mill → Alfred Marshall → Paul Samuelson mfl.
- Vi skal komme tilbake til forutsetningene bak denne modellen i kapittel 9.
- Men merk spesielt: Aktørene er pristakere og har ingen innflytelse på pris som enkeltaktør, men summen av aktørenes adferd bestemmer markedsprisen.

Markedsetterspørsel

- Etterspørsel etter varer og tjenester. Ofte kalles varer + tjenester for goder.
- Hva bestemmer etterspørselen? Priser, inntekt med mer. Matematisk på tavla.
- Etterspørselsloven:
Økt pris → lavere etterspørsel, alt annet konstant (cet.par.). Kurve.
- Flere forhold holdes her konstante. Vi ser kun på endringer i prisen på varen. En endring i denne vil flytte oss langs kurven.
- En endring i konstantene vil føre til skift i kurven.
- Fra et individs etterspørsel til markedsetterspørsel.

Markedstilbud

- Tilbud av varer og tjenester. Tilbudet utgjøres av bedriftene eller produsentene. Tilbudet er altså produksjonen.
- Hva bestemmer tilbudet? Pris på ferdigvare og innsatsfaktorer. Matematisk på tavla.
- Tilbudsloven:
Økt pris \rightarrow økt tilbud, cet.par. Kurve.
- Endringer i prisen på varen fører til bevegelse langs kurven.
- En endring i konstantene fører til skift i kurven.
- Fra en bedrifts tilbud til markedstilbud.

Markedslikevekt

- Utgangspunkt: markedets E-kurve og T-kurve.
- Likevekt: dersom ingen aktører ønsker å endre den eksisterende økonomiske tilpasning.

$$\Rightarrow X^S = X^D$$

- Overskuddsetterspørsel: $X^D > X^S$

Anta at prisen er lavere enn likevektspris (makspris).

- Overskuddstilbud: $X^S > X^D$

Anta at prisen er over likevektsprisen (minpris).

- Ingenting i modellen som tilsier stabilitet. Men utenfor modellen kan vi resonnerer omkring markedskrefter, slik de er beskrevet av Adam Smith.
- Matematisk eksempel. På tavla.

Komparativ statikk/ skift i kurvene

- Vi vet at tilbuds- og etterspørselskurvene er konstruert under en antagelse om at flere forhold antas konstante. Dersom det skjer endringer i noen av disse forholdene, vil kurvene forskyves i diagrammet.
- La oss se på noen av disse forholdene.

Forts. Skift i kurvene

- Tilbudskurven

Ble tegnet for:

- gitt teknologi for bedriften,
- gitte priser på innsatsfaktorene.

- Etterspørselskurven

Ble tegnet for:

- en gitt behovsstruktur for konsumenten,
- gitt samlet inntekt for konsumenten,
- gitt inntektsfordeling,
- gitte priser på andre goder.

Helningens betydning

- Helningen på tilbuds- og etterspørselskurven påvirker hvordan endringer i markedet påvirker pris og mengde.
- La oss se på et eksempel der lavere pris på innsatsfaktorene har ført til et positivt skift i tilbudskurven.
 - Ved bratt etterspørselskurve
 - Ved slak etterspørselskurve

Effekten av en avgift

- En avgift kan ha flere hensikter, men spesielt er to ting viktig:
 - i) Inntekt for staten
 - ii) Endrer markedesresultatet. Aktuelt ved behov for korrigerende av nåværende situasjon (tilpasning).
- Avgiften kan pålegges kjøperne og selgerne.

Forts. Effekten av en avgift

- Anta nå at avgiften τ blir pålagt selgerne
 - Dersom avgiften pålegges produsentene, vil kostnadene til bedriften stige. Dette skifter isolert sett tilbudskurven innover. Den vertikale størrelsen på skiftet er lik avgiften τ .
- Resultater:
 - Staten får inn τ kr. pr. enhet.
 - Konsumenten betaler: P_K
 - Produsenten mottar: P^P

Produsenten "sender" nå avgiften til staten, men begge bærer byrden!!